

Clipa...

ca o republică

AURA MARU



In alocuțiunea mea voi face referire la activitatea cenaclului *Iulia Hasdeu* de pe lângă revista *Clipa*, deși consider că un astfel de exercițiu deconstructiv vine oarecum în răspăr cu felul în care cenaclul se întreprinde – organic – cu revista, pentru că, în primul rând, ședințele de cenaclu „în formulă mică”, așa cum le numeam noi, „sideraliștii”, însemnau, de fapt, ședințele colegiului de redacție.

Cenaclul, inițiat de doamna Eugenia Bulat la Liceul „Mircea Eliade” din Chișinău, a luat forma unui grup literar în permanentă regenerare (astfel încât poate fi privit prin prisma câtorva generații de tineri care s-au succedat, din 1991 până în prezent), dar cu o uimitoare stabilitate (ca fenomen). În cele din urmă, se poate vorbi de un concept care circumscrie aceste generații, o „promoție”, la care critica literară face apel atunci când vorbește despre noua literatură basarabeană și tendințele ei.

Ce deosebește acest cenaclu (reunit sub spiritul protector al Iuliei Hasdeu) de alte manifestări similare, ce îl deosebea în

2005, atunci când i-am pășit pentru prima oară pragul? Ei bine, redacția *Clipei* nu a fost niciodată locul spre care să te îndrepti, ca tânăr creator, pentru a culege lauri. Spiritul matern al doamnei Bulat, precum și frățiile, adevărate frății literare pe care le-am legat în acești ani, atmosfera foarte intimă, foarte casnică (o prelungire, cumva, a timpurilor când cenaclul avea loc acasă la doamna Bulat), n-au fost niciodată o piedică pentru discuțiile serioase, aplicate, pe texte. Nimeni nu era menajat. Astfel că unii dintre noi își aduc aminte de texte anulate din start, care erau tributare unor false influențe și repere. După ce ți se întâmpla asta, te pomeneai că produci un text bun de publicat,

erai cu adevărat mândru. În plus, se vorbea în mod constant despre „contracurarea festivismului”, acel caracter bombastic ce contamina majoritatea manifestărilor literare din Basarabia, despre ce ar trebui făcut ca să nu riscăm să producem același gen de manifestări.

Cenaclul însă nu a fost niciodată pur și simplu o mică fabrică literară, separată de realitățile din Basarabia, mai cu seamă în acel '91, când textele tinerilor erau dublate de o foarte pregnantă conștiință națională. În 2001 și 2005, în timpul protestelor masive de la Chișinău, cei de la *Clipa* (antecesorii mei) au fost adevărate portavoce ale foarte tinerilor intelectuali. Pentru mine, pe fundalul realității derutante în care mi-am petrecut adolescența, cu multe speranțe (parte, irealizabile), cu falși idoli, false iluzii, pericole reale de a ne pierde verticalitatea, curaj în fața tuturor acestor violențe, *Clipa* era ca o republică în sine, așa zice platoniciană (deși

populată, în majoritate, de poeți). Era un mod de a înțelege și, poate, de a schimba realitățile, pentru că discuțiile

...dacă voi produce vreodată ceva semnificativ,
voi ști că nu s-ar fi întâmplat dacă n-aș fi ajuns,
într-o bună zi, acolo.

noastre nu ocoleau niciodată aceste lucruri, dar și un mediu protector, mai presus de aceste realități. În plus, era o ieșire foarte utilă din felul stereotipic în care luai contact cu literatura în școală. O rupe-re de rutină la sfârșitul fiecărei săptămâni. Aveai, deodată, deschiderea spre literatura română din Basarabia (prin contact direct, prin invitații pe care-i aveam la ședințe), spre literatura universală, spre filosofie. Erai motivat să intri în cea mai frumoasă competiție, cea intelectuală. În plus, faptul că am descoperit și m-am descoperit prin cenaclu m-a eliberat de povara unei autodefiniri... profesionale, debusolare pe care majoritatea dintre colegii

mei de școală au simțit-o.

Spuneam că activitatea cenaclului e organic, genetic legată de viața revistei. „În formulă mică”, adică a colegiului de redacție, se reunește în mod regulat, pentru a pune la cale și a duce mai departe conceptul revistei, fiecare pe „postul lui” (alias rubrica), de la „virgula dintre ante și post” la „business literar”, de la „realitatea impusă” la „galeria belles artes” ș.a.m.d. „Formula mare” a cenaclului însemna lansarea în sediul Uniunii Scriitorilor, dar și „în teritoriu”, în școlile și liceele ale căror biblioteci sunt abonate gratuit la *Clipa*. Această formulă lărgită ține, bineînțeles, de reverberarea mesajului revistei. Pe de altă parte, Concursul de Creație *Iulia Hasdeu*, inițiat în 1999, care pune față în față tineri creatori de pe ambele maluri ale Prutului, este poate cel mai eficient mecanism de „recrutare” a noilor membri, textele câștigătoare fiind automat „admise” în paginile revistei.

Din 2007-2008, perioada în care revista a trecut prin schimbări semnificative (numele: din *Clipa siderală* în *Clipa*, conceptul – remodelat), dar și prin retragerea doamnei Bulat din calitatea de mentor direct, cenaclul s-a apropiat tot mai mult de formula unui atelier experimental, cu probe literare inventate chiar de noi și discuții aplicate pe text. Dacă ar trebui să vă ofer un exemplu, aș spune, poate, despre ședința la care l-am avut drept



Drum



În goană

invitat pe poetul Ion Hadârcă și la care am realizat un experiment chimic *live* (arderea bicromatului de potasiu), drept punct de pornire pentru textele produse pe loc. Toate aceste transformări, pe care le-am urmărit din interior, ca președinte al cenaclului (în 2008-2009), sunt reflectate în volumul *Ateliere poetice. Din experiența unui cenaclu* (Editura *Clipa*, 2010), care nu conține doar probe literare, ci și sfaturi ale unor mari figuri din literatura de pretutindeni, inclusiv din Basarabia. S-ar părea că în felul acesta ne apropiem, cumva, de „arta pentru artă”, de un fel de a produce literatură neangajată (ruptă de realitate). Ei bine, am încrederea că, atunci când se apropie de *Clipa*, conștiința și verticalitatea unui tânăr sunt deja asumate. Și chiar dacă generațiile sideraliștilor pot să pară diferite, conceptul rămâne, în fond, același.

Despre acest concept, care e supraindividual, se vorbește ca despre o tendință literară în sine, între alte câteva din noua literatură basarabeană. De obicei, sideralii sunt văzuți drept cei care estetizează, la adăpost de sinceritatea mizerabilistă extremă, de exemplu. Dar, mai important, mulți dintre foștii membri ai cenaclului sunt deja văzuți ca figuri distincte, deopotrivă în Moldova și România (Alex Cosmescu, Aurelia Borzin, Ruslan Carța ș.a.). O întrebare justificată ar fi de ce majoritatea sideralilor sunt poeți, deși în paginile revistei devin esești-publiciști. Din lipsă de timp voi aduce doar două argumente: poezia a fost, din '89 încoace, instrumentul privilegiat de afirmare a conștiinței naționale din Basarabia, de afirmare a identității colective; pe urmă, la nivel individual, la nivelul tinerilor care se apropie de *Clipa*, nu există formă de expresie artistică mai potrivită pentru concretizarea (bruscă, de o violență cuceritoare) a căutării de sine.

Eu, la rândul-mi, nu pot să văd ceea ce încerc să fac în poezie acum fără *Clipa* și fără cenaclu. E foarte simplu: dacă voi produce vreodată ceva semnificativ, voi ști că nu s-ar fi întâmplat dacă n-aș fi ajuns, într-o bună zi, acolo.